

2024-06-09

Utbildningsdepartementet

E-post:

u.remissvar@regeringskansliet.se

Sveriges Vägledarförenings (SVF) yttrande över Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna SOU 2024:16 (Dnr: U2024/00585)

Sveriges Vägledarförening förstår syftet med att föreslå en yrkesskola för vuxna men ser problem med införandet av en ny skolform som kan komma att uppfattas som ett parallellsystem och skapa ett A- och B-lag. En regional planering och dimensionering av yrkesutbildning är under införande och där arbetsmarknadens behov ska ha större påverkan än tidigare. Utredaren diskuterar inte hur den föreslagna skolformen yrkesskola ska hanteras i det här avseendet. Utredaren belyser inte heller studiefinansieringen, och de problem som kan finnas med att erhålla studiemedel via CSN, på ett adekvat sätt. Föreningen kommenterar nedan övriga delar där föreningen har en avvikande uppfattning eller i övrigt önskar komplettera betänkandet.

Generellt om tillgången till studie- och yrkesvägledning för vuxna

Sveriges Vägledarförening (SVF) menar att studie- och yrkesval idag och i morgon är en process som blir alltmer komplex, bland annat på grund av arbetsmarknadens utveckling och stora förändring (globalisering, datorisering och artificiell intelligens (AI)). Valprocessen påverkas av flera faktorer och är beroende av individens medvetenhet om sig själv och sina förmågor, kompetenser, intressen med mera. Studie- och yrkesvägledaren har en viktig roll att stödja individen genom valprocessen inte bara i det allmänna skolväsendet utan också genom det livslånga lärandet och vid livets olika övergångar mellan arbete, studier, avbrott från desamma och till sist pension. Relationen mellan valalternativ och självkänedom är en ständigt pågående process under en individs livstid.

Studie- och yrkesvägledning ger också en viktig möjlighet för de studerande att få neutral och korrekt vägledning och information. Det är viktigt att det finns utbildade studie- och yrkesvägledare på alla olika utbildningsformer och erforderligt stöd ska finnas för alla i ett livslångt perspektiv. Utredaren föreslår att det ska finnas vägledning om studiealternativ, antagning och tillträde samt yrkesvägledning. Utredaren skriver vidare att, hur vägledning och stöd ska organiseras inte bör regleras,

Sveriges Vägledarförening

Sveriges Vägledarförening (SVF) verkar för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen och för att arbetet skall präglas av professionalitet och god etik. Föreningen organiserar alla med intresse av studie- och yrkesvägledning.

Som medlem ansluter du dig till föreningens målsättning.

www.vagledarforeningen.se

www.facebook.com/vagledarforeningen

utan det bör vara upp till utbildningsanordnaren att bestämma och att stödet bör vara utformat med utgångspunkt i de studerandes behov.

Samma formuleringar, som utredaren föreslår, finns redan idag i Förordning 2009:130 om yrkeshögskolan. Föreningen vet att många utbildningsanordnare inte har tillgång till studie- och yrkesvägledare för sina studenter utan hänvisar dem till andra myndigheter som arbetsförmedlingen eller kommunens vuxenutbildning.

Arbetsförmedlingen har sedan flertalet år inte längre tillgång till vägledare annat än i särskilda insatser via kompletterande aktörer. Kommunens studie- och yrkesvägledning är inte dimensionerad eller avsedd för att ansvara för andra utbildningsanordnares studie- och yrkesvägledning.

Sveriges Vägledarförening anser att

- lagstiftningen ska förtydligas så att både presumtiva studerande och antagna har rätt till studie- och yrkesvägledning både inför och under hela sin studietid.

3.2 En ny utbildningsform - yrkesutbildning för vuxna

Sveriges Vägledarförening vill uppmärksamma regeringen på riskerna med att ha parallella utbildningssystem. Det riskerar att leda till otydlighet för individer och presumtiva utbildningsdeltagare. Samtidigt riskerar det att skapa otydlighet gentemot arbetsmarknaden och leda till att jämförbara utbildningar värderas olika/får olika status beroende på utbildningsanordnare. Statuskillnaden kan leda till att komvux blir en utbildningsplats för de som blir över/inte platsar i det nya systemet – individer som av olika skäl behöver mer stöd/längre tid för sin utbildning eller står längre från arbetsmarknaden.

Sveriges Vägledarförening anser att

- argumentet om riksrekrytering inte är skäl nog att införa ett parallellt yrkesutbildningssystem för vuxna. Man bör istället öppna för att göra yrkesutbildningar inom komvux riksrekryterande alternativt för över all yrkesutbildning för vuxna till yrkeshögskolan.

3.3 Utbildningen i yrkesskolan

Utredaren föreslår att minst en fjärdedel av utbildningen i den nya utbildningsformen ska bestå av LIA, lärande i arbetslivet. Sveriges Vägledarförening vill påminna om att det redan idag är svårt att få tillgång till arbetsplatser för att genomföra den arbetsplatsförlagda delen av yrkesutbildningar på gymnasial nivå, både inom gymnasieskolan och inom vuxenutbildningen. Även högskolor har svårt att få tillgång till arbetsplatser av hög kvalitet för att genomföra sina utbildningar. I sista ändan slår det mot de yngsta elevgrupperna som enligt lag också ska ha tillgång till arbetsplatser för sin PRAO.

Att ta emot elever och studerande på arbetsplatsen ställer krav på tillgång till handledare vilket är en kostnadsfråga för de enskilda företagen – handledaren kan inte

Sveriges Vägledarförening

Sveriges Vägledarförening (SVF) verkar för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen och för att arbetet skall präglas av professionalitet och god etik. Föreningen organiserar alla med intresse av studie- och yrkesvägledning.

Som medlem ansluter du dig till föreningens målsättning.

www.vagledarforeningen.se

www.facebook.com/vagledarforeningen

förväntas fullgöra sitt ordinarie arbete till 100%.

Sveriges Vägledarförening anser därför att

- det klart ska framgå hur utbildningen ska genomföras i de fall där inte tillräckligt många arbetsgivare ställer platser till förfogande. Det ska vara utbildningsanordnarens ansvar, det får inte vara ett system där det är avhängigt den enskilde utbildningsdeltagaren att på egen hand ta fram en lämplig arbetsplats för att genomföra sin utbildning.

Utredaren föreslår vidare en tre-gradig betygsskala för den nya yrkesutbildningen. Sveriges Vägledarförening anser inte att det är motiverat med annan betygsskala än den som används inom yrkesutbildning på komvux. Parallella system skapar, som vi redan påpekat, förvirring både för studerande och arbetsgivare. Sveriges

Vägledarförening föreslår därför att

- samma betygsskala används för all yrkesutbildning för vuxna. Detta skulle också underlätta för de som vill tillgodoräkna sig utbildningen i en examen från komvux och vid meritvärdering av betygen. Betygen från den föreslagna yrkesutbildningen ska även kunna användas vid meritering till andra utbildningsformer såsom högskola och universitet.

3.3.9 Utbildningsanordnarens ska erbjuda stöd och vägledning till de studerande

Sveriges Vägledarförening är positiva till att eleverna inom yrkesskolan ska erbjudas vägledning och särskilt pedagogiskt stöd. Vi vill igen uppmärksamma att vuxenutbildningens studie- och yrkesvägledning idag inte dimensionerat för att möta vägledningsbehoven för andra än sina egna elever och förslaget kräver därför ökade resurser.

Sveriges Vägledarförening menar att

- elever inom vuxenutbildningen ska ha samma rätt till särskilt pedagogiskt stöd så som elever inom den föreslagna yrkesskolan. Utifrån utredningens beskrivning av yrkesskolans och vuxenutbildningens målgrupper anser föreningen att elever inom vuxenutbildningen kan anses ha ett än större behov av särskilt pedagogiskt stöd.

3.6 Dimensionering och uppföljning

Utredaren föreslår att det bör utredas om det finns behov av att bedriva behörighetsgivande förutbildning inom ramen för den nya skolformen. Sveriges Vägledarförening menar att möjligheten att bedriva sådan utbildning redan idag finns inom komvux uppdrag och till viss del vid folkhögskola. Utredarens förslag riskerar att underminera framförallt komvux uppdrag och bidra till otydlighet för både presumtiva studerande och arbetsmarknaden.

Sveriges Vägledarförening

Sveriges Vägledarförening (SVF) verkar för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen och för att arbetet skall präglas av professionalitet och god etik. Föreningen organiserar alla med intresse av studie- och yrkesvägledning.

Som medlem ansluter du dig till föreningens målsättning.

www.vagledarforeningen.se

www.facebook.com/vagledarforeningen

Sveriges Vägledarförening anser att

- behörighetsgivande utbildning för vuxna på grundskole- och gymnasienivå även fortsättningsvis ska ligga inom komvux och motsvarande utbildningar vid folkhögskola.

8.4 En förändrad sammansättning av elevgruppen inom komvux har lett till ökade stödbehov

I skrivningarna om kartläggning av stödbehov vid upprättandet av individuell studieplan lyfts studie- och yrkesvägledarens samordnande roll fram.

Sveriges Vägledarförening vill i det här sammanhanget lyfta fram att

- kommunernas resurser för studie- och yrkesvägledning för vuxna idag inte är tillräckligt stor för att upprätta individuella studieplaner för alla studerande inom komvux
- i samtal med studie- och yrkesvägledare kan det framkomma att individen har behov av stöd. Studie- och yrkesvägledarens kompetens och uppdrag ligger i att vägleda och informera barn, unga och vuxna i frågor om utbildning, yrke, framtida arbete och val av karriärväg i livet, på ett professionellt och objektivt sätt. Att bedöma vilken sorts stöd och omfattningen av densamma ska bedömas av personal med i första hand specialpedagogisk kompetens. Specialpedagogisk kompetens saknas ofta inom vuxenutbildningen. Genom att tillföra specialpedagogisk kompetens underlättas samarbetet mellan de olika yrkesgrupperna inom utbildningsområdet, vilket föreningen ser som positivt.
- om en ny skolform inrättas där studie- och yrkesvägledarkompetens förväntas finnas så måste också resurser för yrkesfunktionen avsättas för det inom det föreslagna statsbidraget.
- elever med stödbehov bör ha rätt till stöd av personal med specialpedagogisk kompetens. Lärarna, som enligt utredningen ska handledas av specialpedagoger, kan anpassa sin undervisning och pedagogik vilket ökar förutsättningarna för att eleven kan klara studierna. Föreningen anser dock att detta inte räcker utan att en elev med stödbehov ska kunna få stöd av personal med sådan specialpedagogisk kompetens att eleven kan utveckla sina inlärningsfärdigheter/studiekompetens.
- elever med stödbehov ska ha samma rätt till stöd som i andra skolformer för vuxna (vuxenutbildning, Yrkehögskola, universitet, folkhögskola).

9.1.4 Vuxna med funktionsnedsättning möter hinder när de avser att studera inom komvux

Utredaren skriver, med hänvisning till Skolverket och SPSM, att studie- och yrkesvägledarna har bristande kunskaper om funktionsnedsättningar och elevernas behov och borde ta hjälp av specialpedagoger vid framtagandet av individuella studieplaner. Sveriges Vägledarförening vill betona att studie- och yrkesvägledarnas kompetensområde är val och väljande ur den enskilde individens perspektiv, kunskaper om utbildning och arbetsmarknad och vägledningsmetodik, dvs att stödja

Sveriges Vägledarförening

Sveriges Vägledarförening (SVF) verkar för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen och för att arbetet skall präglas av professionalitet och god etik. Föreningen organiserar alla med intresse av studie- och yrkesvägledning.

Som medlem ansluter du dig till föreningens målsättning.

www.vagledarforeningen.se

www.facebook.com/vagledarforeningen

individerna att kombinera kunskaperna om sig själva med kunskaperna om vad som är tillgängligt i samhället runt dem och utifrån det göra välgrundade val. För att bedöma en individs behov av anpassning krävs tillgång till specialpedagogisk kompetens i sådan omfattning att behoven täcks. Så är inte fallet idag.

Sveriges Vägledarförening anser därför att

- specialpedagogisk kompetens ska finnas inom all vuxenutbildning i sådan omfattning att behovet täcks, både vid upprättandet av individuella studieplaner såväl som under de antagnas studietid.

10.6.2 Skolverket ska analysera möjligheterna att ta fram yrkespaket för anpassad utbildning som motsvarar SeQF-nivå 3

Sveriges Vägledarförening välkomnar satsningar på att främja övergången till arbete för elever inom anpassad utbildning men ser inte yrkespaketet på SeQF-nivå 3 som rätt lösning. Studie- och yrkesvägledare har erfarenhet av att komvux som anpassad utbildning även erbjuder elever kurser på SeQF-nivå 4 vilket tyvärr inte hjälper elevens etablering på arbetsmarknaden då det fallit på att eleven ej fått APL-plats.

Sveriges vägledarföreningen vill därför trycka på att

- satsningar som ökar arbetsgivarens incitament att anställa och ta emot elever inom anpassad utbildning på APL är avgörande för att elevgruppen ska få ta steget ut i arbetslivet.

Sammanfattningsvis vill Sveriges Vägledarförening uppmärksamma vikten av att inte införa ett nytt parallellt utbildningssystem, som har svårt att passa in i nuvarande utbildningsstruktur. En utbildningsform som leder till en snäv yrkesutbildning försvårar möjligheter till livslångt lärande. Att skapa möjligheter för alla individer i samhället till livslångt lärande är en framgångsfaktor för samhället.

För Sveriges Vägledarförening

Karin Asplund
Ordförande

Katarina Petersson
Styrelseledamot

Hanna Grinde
Medlem

info@vagledarforeningen.se

Sveriges Vägledarförening

Sveriges Vägledarförening (SVF) verkar för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen och för att arbetet skall präglas av professionalitet och god etik. Föreningen organiserar alla med intresse av studie- och yrkesvägledning.

Som medlem ansluter du dig till föreningens målsättning.

www.vagledarforeningen.se

www.facebook.com/vagledarforeningen